

гяволитѣ... Имаше, значи, хора, които я желяеха и поддържаха. Кой бѣха тѣ? Разгнѣвенъ, но примиренъ предъ своето безсилие, старецътъ въздишаше дълбоко.

— На насъ пукна — ние ще мижемъ! — казваше той.

Да бѣше грѣшенъ? Не, той не бѣ живѣлъ по-лошо и по-безчестно отъ вички, на които синовеѣ дойдоха здрави и читави... Ей го кмета! Изпрати трима сина, и тримата се завърнаха. Голѣмиятъ, — разказваха, — смѣкналъ сума злато отъ гъркинитѣ въ Бѣломорието, купуваше сега ниви и се биеше въ гърдитѣ, че билъ патриотъ и спасявалъ отечеството. И другитѣ не бѣха зле — баща имъ бѣше богатъ, пѣкъ и като комендантъ на селото грабѣше беднотията, реквизираще биволчетата и телетата за юнацитѣ, а ги правѣше на суджуци за себе си и общинаритѣ, прибираше всичкото жито и го продаваше на гладнитѣ турци отъ Родопитѣ...

Следъ войната хората се раздвижиха да търсягъ смѣтка, подърлиха се, покараха се, па току си сѣднаха по мѣстата. Старецътъ гледаше, слушаше — и разбра, че лошото идеше отъ хора, но кои бѣха тѣ, де живѣеха и какво точно правеха — не можеше да схване ясно. Годиинитѣ се изнизаха, дветѣ внучки израстнаха и се задомиха, израстна и Данко, пое си работата, ожени се и, ей го, синъ има вече, нека да му е живъ... Отъ Данка старецътъ разбра много нѣща. Разбра той, кой бѣше виновенъ за тѣхното бедствие, за войнитѣ, за смъртъта на синъ му. Най-напредъ това му изглеждаше чудно. Сърбитѣ убиха сина му, пѣкъ бѣлгарската буржуазия била виновна! Но кой е виновенъ за избититѣ сърби — нима баща му, нима тѣзи бедни и прости селяни, които бѣха от-